

quam cum altero communicare fas sit, intelligat, aut vero si vocabula in eodem rerum statu omni carere significatione adferamus; si quidem genus humanum, quod verbis vim tribuit ac potestatem, id ipsum tunc voluisse censeatur. Prioris enim opinionis auctores doctrinam reservationum recoquunt; qui vero posteriorem sunt amplexi, animadvertere debuissent, malitiam non in physico verborum sono, sed in voluntate fallendi reperiri.

CCCCXV. Reservationes *externas*, seu, ut vocant, non *pure mentales* quod attinet, quas scilicet ex natura negotii, vel aliis signis sensibilibus acutus auditor deprehendere potest, facile admittunt omnes, ad eas tunc perfugere licere, quoties quis veritatem nude patefacere non obligatur, sed potius eius obtegendae iusta subest causa: etsi enim, aiunt, loquens verum sensum ab audiente non perceptum iri confidat, is tamen non alterius intendit deceptionem, sed occultationem veritatis, ipsius autem errorem solummodo permittit. Quoniam vero huiusmodi reservationes re ipsa sunt sermones ambigui seu amphiboliae: quoniam harum sit moralitas, iam supra fuit ostensum.

CAPVT XIII.

De dominio, eiusque acquirendi modo simpliciter originario, siue occupatione.

CCCCXVI. Egimus hactenus de officiis erga alios absolutis: nunc sequuntur hypothetica, quaecumque natura, tum simul ab aliquo hominum instituto atque eorum factis deriuantur. Ac primo quidem sese offerunt specialia rerum iura; quod enim supra cuique adseruimus ius ad res necessarias indeterminatum, nec ulli certae rei adhaerens, illud, quoniam ex sola fuit hominis natura, et in omnibus aequaliter reperitur, ad iura connata et vniuersalia spectat.

CCCCXVII.

CCCCXVII. Quoniam naturaliter omnes homines habent aequale ius, nemo eatenus gaudet iure rerum proprio; ergo non dantur natura res *singulorum*, sed omnes sunt vacuae et nullius, siue quod idem est, in communione negatiua, a qua nemo poterat excludi; et quae ideo *primeua* nuncupatur. *v. Virgil. I. Georg. v. 126.*

CCCCXVIII. Inde fluit I. vt in eo statu omnes quidem haberent ius in omnia, sed sine cuiusquam exclusione, II vt tam res, quae sponte nascebantur, quam quae industria et labore, ab omnibus vi legis naturalis ad mutuam felicitatem adhibendo, producerentur, essent quasi in medio positae et nullius propriae; III. vt cuique daretur ius ad actus necessarios pro iure illo ad res exercendo, veluti capienda fera, pomo decerpando, ponenda habitazione, transeando per quaerens loca, modo nemo laederetur. Quo sensu, *unum cunctis fuisse patrimonium*, dixit IUSTINUS XLII. 1.

CCCCXIX. Rem apprehendere est, illam ita suae potentiae subiicere, *redigere in suas vires physicas*, vt vsui possit seruire cum aliorum exclusione. Quia vsus rei, quae consumitur, vni tantum prodesse potest, nec ab vsu apprehenso quempiam licet excludere sine laesione: is, qui semel rem tenebat, non potuit illa priuari, sed in pari causa melior fuit eius conditio. Hinc et hoc ius rerum ad iura perfecta pertinuit. *v. Cic. Fin. III. 20.*

CCCCXX. Aucto humano genere sponte nata non sufficissent omnibus; maior erat necessaria cultura, nec non assiduus labor ad res industriales et artificiales producendas. Sed frigescente amore mutuo et legum naturalium custodia, quum multi otio torpescerent, et tamen viuere vellent, alii diligentiores operam et laborem suum frustrabant; hinc oportebat, res omnis generis in futuros vsus apprehendere, asseruare, et animo sibi tamquam *proprias* habendi detinere, hoc est, *possidere*. *

CCCCXXI.

* Haec origo philosophica iuris rerum proprii; historicam docet *Genesis l. 29, IX, 2.*

CCCCXXI. Apprehensio rei nullius animo sibi habendi vt propriam, dicitur *occupatio*. Sunt ergo requisita occupationis I. vt sit res nullius, II. vt factum accedat, natura enim nulla res externa alicuius propria est; III. vt illud factum sit sufficiens ad rem in nostram potestatem physicam redigendam, siue vt adsit apprehensio, rei detentio, *possessio corporalis*; IV. vt haec detentio sit cum animo rem sibi propriam habendi, *possessio iuridica*.

CCCCXXII. Frustranea fuisset rei apprehensio et eius possessio, si cuique licuisset possessorem turbare, aut re deicere. Ex facto occupationis igitur orta est tam obligatio negatiua aliorum se a re tali abstinendi, quam facultas moralis, seu *ius possessoris de ipsius rei substantia et consecrariis pro arbitrio disponendi*, siue declarandi, quid fieri, vel non fieri velit, dummodo neminem laederet, quod *ius dominium* vocatur. Est itaque dominium *ius in re*, *ius reale*, quod *personae competit in re sine respectu ad aliquam personam*, v. L. I. D. de adq. vel am. possess.

CCCCXXIII. Si plures eandem rem occupant simul, omnibus competit aequale ius, et reliquos possunt excludere; itaque habent *condominium*, quod alias dicitur *communio positiva*. At si ex illis pluribus nemo habeat partem iuris proprii, sed res sit vniuersitatis, vt in monasteriis, adest *communio mixta*.

CCCCXXIV. Id, quod est medium sufficiens adquisitionis, *modus* dicitur, estque alius *originarius*, si res nullius est, alius *deriuatiuus*, si res iam sit alicuius propria. Ratio autem, ex qua intelligitur iustitia acquirendi, est *titulus*. Igitur ab initio *titulus* seu causa remota domini fuit *ius conuatum occupandi*, modus autem seu causa proxima fuit ipse actus occupationis, quae porro sola est *modus acquirendi dominium originarius simpliciter talis*.

CCCCXXV. Ex dictis sequentes deducuntur conclu-

G

clu-

clusiones: I. vt qui *potest* tam physice, quam moraliter, et *vult*, is rem adquirat, II. vt tamen prior tempore sit potior iure, III. vt res a nobis occupata, et dominium sint in τω) *nostro*; quae vero occupantur ab aliis, sint in τω) *alterius*, et sine laesione auferri nequeant, IV. vt dominium non sit ius connatum, sed acquisitum. V. vt introducto dominio cessauerit pars status originarii, diuersa accesserint iura, et aliqua inuauerit inaequalitas.

CCCCXXVI. Sunt, qui hancee domini originem redarguunt. Primo enim aiunt, res, ad quas omnes homines ius connatum habent, unanimes tantum eorum voluntate occupari potuisse. Tum putant multis hoc modo nimiam rerum copiam obtigisse, quibus porro alii cogantur non sine iniuria carere Respondent Grotius *, ac Pufendorfius **, res communi olim voluntate fuisse diuisas, datamque simul cuique facultatem, quod reliquum erat, exinde occupandi, adeoque modum adquirendi antiquissimum et originarium etiam *diuisionem* faciunt.

CCCCXXVII. Enimvero haud opus est hisce ambagibus: Communio enim rerum primaeua positua non fuit, sed negatiua, in qua omnia erant nullius, et quasi in medio posita; itaque ius rerum connatum ius tantum erat apprehendi res vacuas, non vero ius impediendi, ne eas alii, si vellent, et possent, occuparent. Quare quum nemini fieret iniuria per huiusmodi occupationem, necesse etiam non erat aliorum declarationem expectare. Ceterum, quanta cuiusque esset indigentia, id eius arbitrio erat relinquendum, si modo res necessariae singulis superessent. *v. Gen. I. 29.*

CCCCXXVIII. Res eae possunt occupari, quae I. sunt nullius, vel a domino derelictae, quas scilicet non vult amplius in τω) *suo* habere, II. quae vsibus nostris

* L. II. C. II. §. 1. n. 5.

** I. N. et G. L. IV. C. IV. §. 4.

stris inferuire possunt, III. quae sunt exhausti vsus et apprehensionis atque custodiae capaces, siue sint *inanimatae*, tam *mobiles*, quam *immobiles*, siue *animatae*, veluti pisces, volucres. Quam enim nulla nobis sit cum brutis iuris communitio, dubium non est, quia ea et occidi, et in cibum conuerti tuto possunt.

CCCCXXIX. Hoc modo occupantur I. *res animatae venatione, piscatione, aucupio*, si modo retibus, vel aliis instrumentis, aut etiam loco circumlepto ita detinentur, vt aufugere nequeant II. *Res inanimatae*
 α) *mobiles inuentione*, veluti gemmae, lapilli in litore maris, thesaurus in loco nullius detectus; β) *immobiles*, quum quis fundum ingreditur, terminos ponit, aut sepem, vel parat ad meliorem vsum industria et labore, etiam si singulas glebas non circumambulet. v. L. 3. §. 1. *de adq. vel om. pos.*

CCCCXXX. Contra materiam occupationis haud constituunt res, quae non sunt nullius, veluti homines, et quae in eo sunt statu, vt quis occuparit ius eas occupandi; quales sunt pisces in parte fluminis occupata, thesaurus in alieno fundo: quae res *iacentes* vocantur, neque sunt simpliciter nullius.

CCCCXXXI. Nec occupantur res *nunquam derelictae*: vt bona naufragorum; *res amissae* veluti erhe da cadentes, vel *fugitivae*, si cognosci possint; nec res inexhausti vsus, et quae non possunt custodiri vel apprehendi, vt sol, mare, aer; cessant enim hisce in rebus tam possessio, quam reliquae dominii causae, et hinc in communiōe primaeua permanferunt. *Virgil. Aen. VII. v. 229.*